

VÁLOGATÁS

A Könyvtártudományi Szakkönyvtár új beszerzéseiből

Az ismertetett könyvekre vonatkozó könyvtárközi kölcsönzési kéréseket postán, faxon és e-mailben is fogadjuk.

Postacím: *Könyvtártudományi Intézet Könyvtártudományi Szakkönyvtár
Könyvtárközi kölcsönzés
1827 Budapest*

Fax: (1) 224-3795

E-mail: kszk@oszk.hu, szabozs@oszk.hu, racz@oszk.hu

Használó; Számítógép; Számítógépesítés; Továbbképzés

Barclay, Donald A.

Managing public-access computers : a how-to-do-it manual for librarians / Donald A. Barclay. – New York, NY ; London : Neal-Schuman, cop. 2000. – XV, 223 p. ; 28 cm. – (How-to-do-it manuals for librarians ; 96.). – ISBN 1-55570-361-5

Raktári jelzet: 4-11078

A nyilvános könyvtárakban az olvasók számára biztosított számítástechnikai eszközök: a helyi hálózati

tok gépei és a különböző be- és kimeneti eszközök (nyomtatók, CD-ROM meghajtók stb.) a könyvtárak vezetőit szinte naponta állítják döntések elé. Könyvünk ezeket a kérdéseket igyekszik túlzás nélkül a teljesség igényével számba venni és megválaszolni. Felépítése olyan, hogy fokozatosan „távolodik” magától a számítógéptől. A vezetőktől manapság elvárható számítástechnikai alapismeretektől – leginkább fogalommagyarázatok – a biztonságtechnikai alapokon, a speciális bútorokon, a személyzeti kérdéseken és sok máson keresztül eljut végül az

olvasók számítógép-használatban való segítéséhez, illetve az ilyen természetű olvasói visszajelzésekhez. Természetesen ennyi mindent csak leegyszerűsítésekkel, és a szakma ismerete, többéves könyvtári gyakorlat feltételezésével lehetett egy kézikönyvbe tömöríteni, azonban éppen ez teszi jól használhatóvá célközönsége, a könyvtárvezetők számára.

Berendezés; Építési terv; Flexibilitás; Információtechnológia; Könyvtárépület -egyetemi, főiskolai
Bazillion, Richard J. – Braun, Connie L.

Academic libraries as high-tech gateways : a guide to design & space decisions / Richard J. Bazillion, Connie L. Braun ; [ed. by the] American Library Association. – 2. ed. – Chicago, IL ; London : ALA, 2001. – XI, 250 p. : ill. ; 26 cm. – ISBN 0-8389-0792-X

Raktári jelzet: 4-11079

A könyv öt évvel korábbi első kiadásában a szerzők még úgy említették a világháló használatát, mint egyszerű könyvtári segédeszközt. Akkor a felsőoktatási könyvtárakat „a csúcstechnika kapui”-nak nevezték. Azóta drámaian változott a helyzet: a könyvtár ma már egyszerű elektronikus csatolóként szolgál a kereső és a forrás között – ráadásul nem kizárólagosan, hiszen a technikai eszközöket bárki birtokolhatja s általuk elérheti a könyvtári információk minden fajtáját. Ezért a könyvtárnak olyan intézetként kell tovább élnie, amely hagyományos és elektronikus eszközeivel tanulási és közösségi helyszíneként szolgál. Ezt a kettős funkciót kell ellátniuk az egyetemi és főiskolai könyvtáraknak is.

Az információtechnológia rohamos fejlődése új feladatot ad a könyvtárépületek tervezőinek.

Új szempontok határozzák meg a terveket: a személyzet és az olvasók megváltozott eszközhasználata, a tanulás/tanítást szolgáló helyiségek kialakítása, a segédletek elhelyezése stb. A szerzők az Egyesült Államok és Kanada újabban tervezett és épített

könyvtárain (azon belül főiskolai és egyetemi könyvtárakon) mutatják be a tervezés és kivitelezés új módjait, amelyek megfelelnek a kihívásnak. Az információs eszközök várható további változása is befolyásolja az épületek belső tereinek, bútorainak kialakítását. A könyvben bemutatott könyvtárak képekkel illusztrált mintát adnak az új megoldásokhoz.

Elektronikus publikáció; Multimédia; Számítógép-hálózat; Szolgáltatások használata; Tájékoztatói eszköz

Benson, Allen C.

Neal-Schuman complete Internet companion for librarians / Allen C. Benson. – 2. ed. – New York, NY ; London : Neal-Schuman, cop. 2001. – XXXI, 566 p. ; 28 cm + 1 db CD-ROM. – ISBN 1-55570-414-X

Raktári jelzet: 4-11080

Az információtechnika változásai és valószínűleg az első kiadás népszerűsége tette szükségessé (és nyilván anyagilag is megtérülőnek) újabb, bővített kiadását a nagyszabású Internet-kézikönyvnek. Mégsem mondható, hogy e vaskos kötet témája már „lerágott csont”, ugyanis az első kiadás óta eltelt hét év alatt sokat változott a világháló, tehát lehet újat mondani róla, és változott maga a könyvtáros is, akinek immár napi feladatává vált az elektronikus dokumentumok kezelése, a digitális könyvtárak szervezése, a webes információkeresés.

A kézikönyv hét nagyobb egységből és sok alfejezetből áll. Az első nagyobb rész az internetről szóló alapismereteket foglalja össze; a 2. rész a szükséges technikai ismereteket rendszerezi. A harmadik rész a könyv egyik központi fejezete, amelyből az átdolgozás jegyében már kimaradt a gopher, bár a telnetezést, ftp-használatot, az Archie-t, Free-Nets-et, Lynx-ot, a keresőgépek működését még bemutatja. A 4. rész újonnan írt fejezete a könyvnek a

multimédiás tudnivalókról (szkennelés, digitális kamera használata, kép és hangklippek, web-adatbázisok). A következő fejezet a hálózati kommunikációról szól (e-mail, levelező listák), a 6. pedig az elektronikus publikálásról, a digitális kiadókról és a digitális könyvtárakról. A kötet 7. fejezetében, a Függelékben hét melléklet található (Internet-szótár, fontosabb levelezési listák válogatott jegyzéke, a könyvtárosképző intézmények webcímei, on-line álláskereső listák, a fájl-kiterjesztések és tudnivalók ezek használatáról, néhány központi hálózati intézmény bemutatása, végül pedig az Internet legújabb forrásairól, szolgáltatásokról tájékozódást adó webhelyek felsorolása).

A jól felépített, a legújabb fejleményekről is tájékoztató, olvasmányos stílusban megírt könyv praktikus segédeszköz.

Feladatkör; Nemzeti könyvtár; Szolgáltatások; Franciaország, Paris

La **Bibliothèque** nationale de France : collections, services, publics / sous la dir. de Daniel Renoult et Jacqueline Melet-Sanson ; avec la collab. de Marcelle Beaudiquez [et al.] ; préface de Jean-Pierre Angremy. – Paris : Éd. du Cercle de la Librairie, cop. 2001. – 238 p., [6] t.l. : ill. ; 25 cm. – (Collection bibliothèques, ISSN 0184-0886). – ISBN 2-7654-0820-3

Raktári jelzet: 3-13186

A könyv az első monográfia a Francia Nemzeti Könyvtárról, mióta új helyére, a François-Mitterrand épületbe költözött. A könyvtár szakemberei egy-egy fejezetben a következő területeket mutatják be részletesen: a könyvtár küldetése és története; az állomány; állománygyarapítási politika és kötelempéldány-rendszer; katalógusok és bibliográfiák; osztályozás és állományvédelem; új technológiák alkalmazása; a könyvtár használói; kutatási tevékenység és kiállítások; a „falak nélküli könyvtár”

(távolról is elérhető elektronikus szolgáltatások); a jövő tervei és feladatai. A függelék a nemzeti könyvtár tematikus bibliográfiáját, filmográfiáját, az elmúlt tíz év jelentős kiállításainak jegyzékét és az új épület létesítését előíró kormányrendelet szövegét tartalmazza.

Disszertáció -könyvtártudományi (forma); Nőolvasó; Olvasástanítás; Svájc

Blum-Brunner, Angelika

Lesen & Unterricht : eine Frage des Geschlechts? : Abhandlung zur Erlangung der Doktorwürde der Philosophischen Fakultät der Universität Zürich / vorgelegt von Angelika Blum-Brunner. – Zürich : Zentralstelle der Studentenschaft, 2001. – 184 p. ; 21 cm

Raktári jelzet: 2-10530

Az alkalmazott pszichológia területén megvédett doktori disszertáció azt vizsgálta, hogy játszik-e valamilyen szerepet a tanító vagy a tanuló neme az olvasástanításban. A kiinduló adatok az általános iskola harmadik osztályosai körében 1991-ben végzett országos reprezentatív felmérésnek az olvasási képességekkel kapcsolatos részéből származtak. Ezeket az adatokat a női és férfi tanítókkal készített interjúk adataival együtt vizsgálták. A dolgozat megállapításai szerint abban valóban léteznek a nemükkel összefüggő különbségek, hogy milyen a tanítók személyes és szakmai helyzete, továbbá hogy az olvasástanítás legfontosabb kérdései közül melyeket ítélnék a legfontosabbnak, de nem mutatható ki szoros összefüggés a tanító neme és a tanulók olvasási teljesítménye között. A tanítók a tanulókat azokon a területeken igyekeznek segíteni az olvasás elsajátításában, amelyeken nemükből, családi vagy társadalmi körülményeikből adódóan a leggyengébbek.

Használók képzése; Információtechnológia; Módszertani útmutató (forma)

Brandt, D. Scott

Teaching technology : a how-to-do-it manual for librarians / D. Scott Brandt. – New York, NY ; London : Neal-Schuman, cop. 2002. – XVI, 214 p. : ill. ; 28 cm. – (How-to-do-it manuals for librarians ; 115.). – ISBN 1-55570-426-3

Raktári jelzet: 4-11081

Tanítási segédlet könyvtártechnika oktatásához, amely az ISD (instructional systems design) oktató rendszer sémájára épül. Ezt eredetileg a kereskedelemben alkalmazták személyzeti képzésre. Lépésről lépésre vezeti a tanulót a cél megfogalmazásától a kiértékelésig. A könyv ezt a koncepciót használja könyvtáros/informatikus oktatási kurzusok tervezéséhez az ADDIE (analysis, design, development, implementation and evaluation) program felhasználásával. Az 1. rész ismerteti a tervezés menetét az ADDIE felépítésének megfelelően, feltárja az egymást követő fázisok kapcsolatát. A 2. rész egy teljes program tervezését, működtetését mutatja be a könyvtári technológia tanításához. A 3. rész sikeres, bevált programokat ismertet (pl. egyórás foglalkozás keretében keresés indexekben). Referenciahelyként olyan amerikai könyvtárakat sorol fel, ahol sikeresen alkalmazták a módszert. Listát ad a legfontosabb tudományos adatbázisokról és példával illusztrálja a keresést.

Felsőoktatási könyvtár; Hatékonyság; Normatívák, mutatószámok; Vezetés; Németország

Ceynowa, Klaus – Coners, André

Balanced Scorecard für wissenschaftliche Bibliotheken / Klaus Ceynowa, André Coners. – Frankfurt am Main : Klostermann, cop. 2002. – X, 152 p. : ill. ; 24 cm + 1 db CD-ROM. – (Zeitschrift für Bibliothekswesen und Bibliographie. Sonderhefte ; 82.). – ISBN 3-465-03207-1

Raktári jelzet: 3-13151

A kötet a DFG által támogatott „Balanced scorecard für wissenschaftliche Bibliotheken” című projekt eredményeit foglalja össze. A münsteri egyetemi és tartományi könyvtár, a brémai állami és egyetemi könyvtár és a bajor állami könyvtár részvételével zajló kutatás során a tudományos információellátás teljesítményértékelési mutatóit és javasolt felmérési módszereit kívánták megfogalmazni.

Jogszabály -könyvtárügyi; Konferenciai anyag -nemzetközi (forma); Könyvtárpolitika; Közművelődési könyvtár; Európa; Ausztria, Wien -K

En route: neue Aufgaben, neue Chancen für öffentliche Bibliotheken : Beiträge der Bibliothekskonferenz des Buchereiverbandes Österreichs, des Französischen Kulturinstitutes und der Bibliothèque publique d'information du Centre Georges Pompidou : 17.-18. Juni 1999, Französisches Kulturinstitut Wien / Gildas Illien und Gerald Leitner Hrsg. – Wien : Buchereiverband Österreichs, [2001]. – 216 p. ; 24 cm. – (BVÖ-Materialien ; 8.). – ISBN 3-901639-08-X

Raktári jelzet: 3-13115

1999-ben a bécsi Francia Kulturális Intézet az osztrák könyvtáros egyesülettel és a párizsi Georges Pompidou Központ Közkönyvtárával közös konferenciát szervezett Bécsben. A konferencián arra a kérdésre keresték a választ, hogy a kommunikációs és információs folyamatok változásai közepette szükség van-e még a fizikai értelemben vett könyvtárra. Az előadók egyetértettek abban, hogy a változásokat nem fenyegetésként, hanem lehetőségként kell megélni.

A német nyelvű kötet előszava örömmel üdvözlözi azt aényt, hogy a nyitó fejezetben a francia könyvtárügyről végre átfogó ismertetés áll rendelkezésre; ehhez az osztrák könyvtárügy ismertetése csatlakozik. A könyvtárépítés témakörében elhangzott három előadás egyike a bécsi városi könyvtár közpon-

ti könyvtárának tervezése és építése történetével, annak várospolitikai és várostervezési vonatkozásaival foglalkozott. Egy kilenc előadásból álló blokk a könyvtári jogszabályok megalkotásának gyakorlatát vizsgálta különböző európai országokban (Ausztriában, Franciaországban, Horvátországban, Magyarországon, Németországban, Svájcban és Szlovéniában) az Európa Tanács törvényhozási és könyvtárpolitikai tárgyú ajánlásainak ismertetését követően. A könyvtárosképzés és használóképzés témakörében tartott előadások főként az új technológiák hatását vizsgálták.

Besorolási adat; Besorolási adatok jegyzéke; Besorolási adatok egységesítése; Dokumentumleírási szabályzat (forma)

Guidelines for authority records and references / recommended by the Working Group on an International Authority System ; approved by the Standing Committees of the IFLA Section and Cataloguing and the IFLA Section on Information Technology ; [ed. by the International Federation of Library Associations and Institutions, ...Deutsche Bibliothek...]. – 2. ed. / rev. by the IFLA Working Group on GARE Revision. – München : Saur, 2001. – XII, 46 p. ; 25 cm. – (UBCIM publications ; N. S. 23.). – ISBN 3-598-11504-0

Raktári jelzet: 3-13351

A UBC-program, az Egyetemes Bibliográfiai Számbavétel egyik alapelve, hogy a nemzeti bibliográfiai központok felelősek a saját „nemzeti” szerzőik (természetes és jogi személyek) nevéből az egységesített besorolási adatok meghatározásáért, valamint az egységesített besorolási adatállományok (authority fájlok) létrehozásáért és karbantartásáért. Ennek a munkának a segítésére az IFLA útmutatót adott ki *Guidelines for authority and reference entries* (GARE) címen, amely 1993-as megjelenése óta megérett az átdolgozásra. Az IFLA katalogizálási szekciója 1998-99-es akciótervében vette fel prog-

ramjába a GARE átdolgozását, s ennek eredménye ez a kötet. Az új kiadás elkészítésénél figyelembe vették az összes kiadványtípussal (beleértve az időszaki kiadványokat, a zeneműveket is) kapcsolatos szerzőség jellegzetességeit, és a szabályokat az IFLA UBCIM Working Group on Minimal Level Authority Records and ISADN által összeállított *Mandatory data elements for internationally shared resources authority records* c. útmutatóra, valamint az FRBR-re (*Functional requirements for bibliographic records*) alapozták. – Jelen második kiadás nem tartalmazza a tárgyszavak egységesített besorolási rekordjára vonatkozó szabályokat, mivel azokról *Guidelines for subject authority and reference entries* címmel készült szabályzat.

Elektronikus dokumentum; Módszertani útmutató (forma); Szerzői jog

Harris, Lesley Ellen

Licensing digital content : a practical guide for librarians / Lesley Ellen Harris ; [ed. by the] American Library Association. – Chicago, IL ; London : ALA, 2002. – XI, 137 p. ; 23 cm. – ISBN 0-8389-0815-2

Raktári jelzet: 3-13187

Az elvben korlátlanul sokszorosítható és tetszőleges távolságba eljuttatható digitális dokumentumok elterjedése a könyvtári gyűjtemények szervezésének új módszereit teszi lehetővé és szükségessé. Természetesen a digitális tartalmak felhasználását is szabályozzák (ha úgy tetszik: korlátozzák), hogy érvényesüljenek a tartalom tulajdonosainak, létrehozóinak érdekei is. A két fél – a tartalom tulajdonosai, illetve a könyvtárak – jogait és kötelességeit azonban, legalábbis ma még, nem rögzítik minden vonatkozásban jogszabályok. A feleknek mindenkor megállapodást kell kötniük, ami kiterjed a hozzáférés és felhasználás minden lehetséges szempontjára. A digitális tartalomhoz fűződő licencek jóval bonyolultabbak a nyomtatott dokumentumok

megrendelési szerződéséinél. Leggyakrabban elektronikus folyóiratok és adatbázisok jönnek szóba, de hasonló kérdéseket vet fel például egy fénykép, amit a könyvtár szeretne kitenni honlapjára. Léteznek a digitális dokumentumoknak konzorciális beszerzési formái is – hiszen nem mindegy, kik tárgyalnak a tulajdonosokkal –, más esetekben az adott könyvtárnak magának kell rögzítenie saját licencét, hiszen vannak egyedi, saját gyűjteményszervezési szempontok is. Másrészt a könyvtárak is szerepelhetnek mint tartalom tulajdonosai egy-egy ilyen megállapodásban. Könyvünk mindebben segíti őket.

Szerzője jogász, több évtizede foglalkozik a szerzői joggal, szakterülete az Internet és az elektronikus kereskedelem jogi aspektusai a kiadói-tartalomszolgáltatói szférában. Rendszeresen ad elő szakmai konferenciákon, és szaktanácsadó céget működtet.

A terület szabályozatlansága miatt természetesen könyvünk nem adhat szigorúan követendő, részletes útmutatást. A szerző részben kérdés-felelet formájában ad tanácsokat (gyakorlatában számtalanszor találkozott igen sokakban felmerülő, tipikus kérdésekkel), másrészt tippeket ad, melyek a legtöbb embernek a szerződéskötésnél nem jutnának eszébe, csak aztán, amikor már késő.

Hatékonyág; Igény; Normatívák, mutatószámok; Szolgáltatások

Hernon, Peter – Altman, Ellen

Assessing service quality : satisfying the expectations of library customers / Peter Hernon and Ellen Altman ; [ed. by the] American Library Association. – Chicago, IL ; London : ALA, 1998. – XVII, 243 p. : ill. ; 28 cm. – ISBN 0-8389-3489-7

Raktári jelzet: 4-11083

Magyarországon különösen időszerű téma a könyvtári szolgáltatások minősége: a NKÖM Könyvtári osztálya 2002-ben meghirdetette a „Könyvtári mi-

nőségfejlesztés 21” programot, 2002 tavasza óta pedig működik a teljesítménymérési munkabizottság, melynek feladata olyan módszerek kidolgozása, melyek segítségével mérni lehet a könyvtári szolgáltatások és folyamatok minőségét, eredményességét.

A régebbi könyvtárstatisztikai módszerek szinte csak a mennyiségi mutatókra koncentráltak. A könyvtárak működésének kulcskérdése azonban a szolgáltatások minősége. A használó-orientált könyvtárak számára ajánl egyértelmű módszereket és mérőszámokat ez a könyv is. Szerzői a könyvtárhasználók elvárásaira, és ezek kielégítésére koncentrálnak mutatják be a felsőoktatási és közkönyvtárakban alkalmazható mérési eljárásokat. Ezek közül ki-kiválaszthatja a saját könyvtárának speciális adottságaihoz legjobban igazodó módszereket, eszközöket és eljárásokat. Egy kis ízelítő a feldolgozott témákból: A dicséretes és panaszok nyomkövető rendszerének alkalmazása Az „ügyfelek” célcsoportjainak közvéleménykutatása; A folyamatos szolgáltatásminőség-fejlesztés megtervezése. A kötetet különösen szemléletes és olvasmányossá teszik az egyes témákhoz társuló példák.

Így olvashatjuk Lehigh Egyetem könyvtári tájékoztató szolgálatának nyilatkozatát, benne a következőket: garantáljuk, hogy a tájékoztató pultnál 5 percen belül foglalkozunk önnel. Ha önnek valamilyen kutatással kapcsolatos problémája van, konzultációra van szüksége, vagy kérdése olyan összetett, hogy nem tudjuk azonnal megválaszolni, a lehető legrövidebb időn belül sort kerítünk a kielégítő megoldás megtalálására. Vagy különösen megragadó a Camden Megyei Könyvtár szórólapja, mely így kezdődik: Ez a közkönyvtár ígéretet tesz arra, hogy jól képzett munkatársai udvarias, informatív, barátságos és segítőkész szolgáltatást nyújtanak a használóknak. A kötetet kb.150 tételes bibliográfia és 4 oldalas mutató zárja. A könyvet bátran ajánlhatjuk a minőség-menedzsment iránt érdeklődő olvasóinknak.

Felsőoktatási könyvtár; Könyvtárepület -egyetemi, főiskolai; Minerva -könyvtári (forma); Regionális könyvtár; Németország, Sachsen-Anhalt

Hochschulbibliotheken des Landes Sachsen-Anhalt / Hrsg. Kultusministerium Sachsen-Anhalt. – Magdeburg : Kultusministerium des Landes Sachsen-Anhalt, 2001. – 166 p. : ill. ; 30 cm

Raktári jelzet: 4-11054

Szászország-Anhalt felsőoktatási könyvtárai mutatkoznak be ebben a kötetben, amelynek élén a hallei (Saale) egyetemi és tartományi könyvtárról (feladatköréről, regionális bibliográfiai tevékenységéről, épületeiről, gyűjteményeiről, kutatási projekteiről) szóló tanulmányok állnak. Hasonló szerkezetben rövidebb tanulmányok foglalkoznak a tartományban található más felsőoktatási intézmények könyvtáraival. A fényképekkel és táblázatos összeállításokkal illusztrált kötetet a tartományi kulturális minisztérium adta ki, és nemcsak a felsőoktatásban résztvevőknek, hanem az érdeklődő polgároknak, az ön- és továbbképzésben, az élethosszig tartó tanulásban érintetteknek szánták.

Elektronikus dokumentum; Számítógép-hálózat; Szerzői jog

Hoffmann, Gretchen McCord

Copyright in cyberspace : questions and answers for librarians / Gretchen McCord Hoffmann. – New York, NY ; London : Neal-Schuman, cop. 2001. – XVII, 264 p. ; 23 cm. – (Neal-Schuman netguide series). – ISBN 1-55570-410-7

Raktári jelzet: 3-13184

Olyan könyvtárosok számára készült ez a kalauz, akiknek értelmezniük és alkalmazniuk kell a szerzői jogi rendelkezéseket az internetről kinyert, illetve az internet közvetítésével megszerzett információ esetében. A fejezetek: I. A szerzői jog háttere (1. Történet és célok, 2. Az alkalmazás áttekintése,

3. Méltányos használat és a könyvtárakkal kapcsolatos kivételek, 4. Az internetről röviden, 5. A jogi szabályozás aktuális kérdései); II. A szerzői jog alkalmazása a kibertérben (6. Hiperlinkek és frame-ek, 7. Böngészés, 8. Digitális képek használata, 9. A védjegyek, 10. A jogi felelősség felismerése); III. Könyvtári alkalmazások (11. Felelősségvállalás a könyvtárak gyakorlatában, 12. Könyvtárközi kölcsönzés és forrásmegosztás, 13. Elektronikus archívumok és oktatási célú felhasználás, 14. Könyvtárosképzés és távoktatás, 15. A könyvtárosok és a könyvtárhasználók álláspontja); IV. Fontos szerzői jogi információk és szerzői joggal kapcsolatos források (az 1976-os törvény részletei, irányelvek, jelentések, mintadokumentumok stb.).

Az egyes pontokban említett témákat és problémákat (1-15.) kérdések formájában vetik fel a kötetben. A további tájékozódást bibliográfiák és jegyzetek segítik.

Kézikönyv -könyvtártudományi (forma); Közművelődési könyvtár; Számítógép-hálózat

The Internet public library handbook / by Joseph Janes [et al.]. – New York N.Y. ; London : Neal-Schuman, cop. 1999. – X, 218 p. : ill. ; 23 cm. – (Neal-Schuman netguide series). – ISBN 1-55570-344-5

Raktári jelzet: 3-13028

1995 óta működik az első internetes közkönyvtár (www.ipl.org), mely jelenleg az online elérésű szövegek, folyóiratok és tájékoztató források legnagyobb gyűjteménye. Több mint 130 országból naponta átlagosan 20.000 látogatója van a nap 24 órájában. A „könyvtár” munkatársai ebben a kötetben osztják meg tapasztalataikat azokkal, akik az interneten keresztül szolgáltatnak információt. A kézikönyvet így nemcsak könyvtárosok forgathatják haszonnal, de a számítástechnikai, telekommunikációs területen dolgozók is. A szerzők szándéka,

hogy a következő területeken segítsék az információszolgáltató intézmények munkatársait: 1. Web-alapú információforrások gyűjteményének tervezése, kialakítása, fenntartása; 2. A szolgáltatások fejlesztése, alakítása a felhasználók különleges igényeinek figyelembe vételével; 3. Eredendően web-alapú információforrások tervezése; 4. E-mail-en keresztül bonyolított tájékoztató szolgálat; 5. A hálózati alapú információs szolgáltatásokról való kritikus gondolkodás.

Bibliográfiai leírási szabályzat (forma); Időszaki kiadvány

ISBD(CR): International standard bibliographic description for serials and other continuing resources : revised from the ISBD(S): International standard bibliographic description for serials / recommended by the ISBD(S) Working Group ; approved by the Standing Committees of the IFLA Section on Cataloguing and the IFLA Section on Serial Publications ; [ed.] International Federation of Library Associations and Institutions, ... Deutsche Bibliothek. – München : Saur, 2002. – XI, 112 p. ; 25 cm. – (UBCIM publications ; N. S. 24.). – ISBN 3-598-11599-7

Raktári jelzet: 3-13188

Az időszaki kiadványok bibliográfiai leírására vonatkozó *ISBD(S): International standard bibliographic description for serials* 1988-as kiadása óta már megérett a revízióra. Erre akkor is sor került volna, ha nem történik meg a lapok kiadása terén az a temérdek változás, amit az elektronikus formák megjelenése és terjesztése okozott. Az *ISBD(S)* előírásait harmonizálni kellett a többi, főként az elektronikus források leírására vonatkozó szabállyal. Az 1998-ban elkezdett revízió ezt a célt tűzte ki, kiegészítve az ISSN-nel és az AACR-rel való összhangba hozással is. A több mint három évig tartó revíziós munka terméke ez az új

szabályzat, amelynek a megváltozott címe is utal arra, hogy az időszaki kiadvány fogalmát tágabban értelmezve ide tartozónak ítélték minden folyamatosan megjelenő publikációt, illetve az olyan természetű forrásokat is, mint a honlapok. A másik jelentős változást az hozta, hogy a szabályalkotók igyekeztek redukálni a címváltozások kezelésére vonatkozó bonyolult előírásokat. Az új *ISBD(CR)* készítésénél szem előtt tartották az *FRBR (Functional requirements for bibliographic records)* irányelveit is.

Honlap; Könyvtárpropaganda

Kerr, Mark

How to promote your Web site effectively / Mark Kerr ; [publ. by Aslib, The Association for Information Management. – London : Aslib IML, cop. 1999. – 87 p. : ill. ; 20 cm. – (The Aslib know how guides). – ISBN 0-85142-424-4

Raktári jelzet: 2-10407

A webhelyek ma már nemcsak egyszerű felsorolási a könyvtár szolgáltatásainak és kapcsolattartó munkatársainak, hanem sokféle lehetőséget nyújtanak: tények, bibliográfiai források, segédletek, úrlapok, hozzáférési pontok, katalógusok, képzési lehetőségek érhetők el a közvetítésükkel. Bármilyen hasznos tartalmú és szépen kialakított is a webhely, megfelelő propagálás híján az egész befektetett munka kárba veszt. A praktikus zsebkönyv-sorozatnak (*Know How Guides*) ez a darabja a webhelyek hatékony propagálásához ad tippet a következő témákban: miért kell propagálni a webhelyet, milyen stratégiával, hogyan lehet a dizájn a propaganda eszköze, hogyan jelentsük be az URL-eket a keresőrendszereknek, mi a teendő a csatolásokkal, interaktív üzemmód az e-posta révén, sajtóközlemények, hirdetések, mérések és értékelés.

Elemi károk; Kézikönyv -könyvtártudományi (forma); Restaurálás; Vezetés

Library disaster planning and recovery handbook / ed. by Camila Alire. – New York, N.Y. ; London : Neal-Schuman, cop. 2000. – XXVI, 616 p. : ill. ; 23 cm. – ISBN 1-55570-373-9

Raktári jelzet: 3-13213

A szerkesztőt és a szerzőket személyes élményeik inspirálták, hogy a könyvtári katasztrófa-eseményeknek, azok elhárításának, illetve a helyreállításnak minden lényeges mozzanatát elemezzék. Valamennyien a Colorado State University munkatársaiként élték át 1997-ben, hogy az egyetem könyvtárát egy felhőszakadás nyomán elöntötte a víz. Hat fejezet foglalkozik a katasztrófa kezelésével: a vezetés feladataival, a szolgáltatások és a helyreállításban érintett műszaki szolgáltatók munkájának szervezésével, a személyzet tennivalóival a segélyek és ajándékok kapcsán, az állomány helyreállításával és az erőforrás-megosztás koordinálásával. Fontos vezetői feladat a védelem kiépítése és a biztonság mérése, majd a katasztrófa utáni helyreállítás, újjáépítés szervezése: a szerzők minden várható és szükséges lépést számbavesznek. Mindezt gyakorlatias megközelítéssel teszik, érzékeltetve, hogy a váratlan nehézségek átvészelésén sokat segít, ha humorral is szemlélik helyzetüket. Alapos bibliográfiai kitekintés egészíti ki a fejezeteket.

Besorolási adatok egységesítése; Dokumentumleírási szabályzat (forma)

Maxwell, Robert L.

Maxwell's guide to authority work / Robert L. Maxwell ; [ed. by the] American Library Association. – Chicago, IL ; London : ALA, 2002. – XII, 275 p. ; 26 cm. – ISBN 0-8389-0822-5

Raktári jelzet: 3-13352

Az AACR2-t alkalmazó szolgáltatások számára készült útmutató a katalógusok „hozzáférési pontjainak”, az egységesített besorolási adatoknak, illetve besorolási rekordoknak az elkészítését segíti a MARC21 előírásainak figyelembevételével. A kötet 12 fejezetben foglalja össze a besorolási adatok egységesítésére vonatkozó tudnivalókat. Első három fejezete alapozó, bevezető jellegű: 1. Bevezetés; 2. Az „authority control”-ra, a besorolási adatok egységesítésére vonatkozó szabványok, szabályzatok; 3. Az authority control fő műveletei. A következő fejezetek a besorolási adatok egyes típusait tárgyalják: 4. A nevek (személy-, testületi és földrajzi nevek) egységesítése; 5. és 6. Az egységesített címmel kapcsolatos általános és speciális tudnivalók; 7. és 8. Az időszaki kiadványokkal kapcsolatos egységesített besorolási adatok és rekordok készítése; 9-11. A tárgyszavak egységesítése (tezauruszépítés, tárgyszavak, műfajok és kiadványtípusok). Az utolsó fejezet a besorolási adatok egységesítésére irányuló amerikai gyakorlatot mutatja be (a Library of Congress tevékenysége, közös katalogizálási programok).

Könyvtárkép; Közéleti tevékenység; Társadalmi követelmények; Egyesült Államok

McCook, Kathleen de la Pena

A place at the table : participating in community building / Kathleen de la Pena McCook ; with foreword by Sarah Ann Long ; [ed. by the] American Library Association. – Chicago, IL ; London : ALA, 2000. – XI, 118 p. ; 23 cm. – ISBN 0-8389-0788-1

Raktári jelzet: 3-13185

A szerző, Kathleen de la Pena McCook 1999–2000-ben az ALA elnökeként keresztbe kasul járta az Egyesült Államokat, és sok tapasztalatot gyűjtött a könyvtáraknak a közösségek építésében betöltött szerepéről. Meggyőződése, hogy nem elég nyilvános események alkalmával hosszú beszédekben

ecsetelni a könyvtár fontosságát, aktív munkával kell valóban láthatóvá, sőt, nélkülözhetlenné tenni őket. Hogy mire is gondol pontosan, már az előszóból kiderül, melyben egy jellegzetes példát mutat be: az Ohio állambeli Ravenna város alapításának 200. évfordulója alkalmából egész éves eseménysorozatot szervezett, és a szervezőbizottságba a Reed Memorial Library vezetőjét is meghívták. Éppen egy könyvtárépítési projekt kellős közepén voltak, tehát a könyvtárvezető eleinte nem bízott benne, hogy lesz elegendő energiájuk a közösségi eseményekben való aktív részvételhez, de aztán őt és kollégáit is elkapta a gépszíj. Feltették az eseménynaptárt a honlapjukra és ezt folyamatosan egészítették ki az egyes alkalmakon készülő fényképekkel. Minden hónapban helytörténeti programokat szerveztek, a helytörténeti gyűjtemény folyamatosan böngészésével újabb és újabb nevezetes személyiségekről adtak anyagot a középiskolai hírességek falára, majd az anyagot digitalizálták és feltették a könyvtár weboldalára. Egy könyvtáros kollégát küldtek az olaszországi Ravennába, hogy elhozza egy kiállítás anyagát az anyavárosból, és természetesen erről is bőven került információ a Webre. Az év végére mindannyian meglehetősen elfáradtak, de erőfeszítéseiknek meglett a jutalma. A könyvtár valóban ismertté vált a polgárok között, a közösség központi helye lett. A város honlapjáról link vezet a könyvtárhoz, és ma már magától értetődően szerepel a város turisztikai nevezetességei között is. Két helytörténeti gyűjteményt is elhelyeztek náluk azóta, és joggal bízhatnak benne, hogy könyvtárépítési projektjüknek is sok támogatója lesz.

A könyv első fejezete áttekinti a közösségek különböző dimenzióit, és a polgári megújulási mozgalmat. A második részben a sokféleség előnyös hatásait ismerhetjük meg. A szegények és gazdagok közötti egyre növekvő különbség körülményei között a könyvtárnak a politikai, kulturális és szociális szférában működő kiegyenlítő szerepéről szintén itt olvashatunk. A következő fejezet azt veszi szemügyre, milyen fontos, hogy a könyvtár aktívan vegyen részt a közösség jövőképeinek kialakításában,

valamint a hatékony közösségépítés különböző tényezőit veszi számba. Az ötödik fejezetben öt különböző könyvtár ezirányú munkáját vizsgálhatjuk meg. A cyber (kiber) közösség a témája a hatodik fejezetnek, míg a hetedik a könyvtárosoknak a CCI-ben (comprehensive community building initiatives), azaz az átfogó közösségépítési kezdeményezésben játszott szerepét taglalja. Azok a könyvtárosok hozhatják mozgásba a könyvtár közösségépítő tevékenységét, akik maguk is felelős tagjai egy közösségnek – elemzi a nyolcadik fejezet. Az utolsó fejezet azt az optimista képet vetíti elénk, hogy a könyvtárak a közösségépítésben való aktív részvétel útján egyenlő partnerek lehetnek például a politikai döntéshozatali folyamatokban.

A könyv hasznos olvasmány lehet minden elkötelezett könyvtárosnak, akit érdekelnek a társadalmi változások, és a könyvtárosok ebbéli szerepe.

Minerva -könyvtári (forma); Gépi könyvtári hálózat; Svájc

Netzwerk Schweiz : ein Einblick in die Verbund-situation der Schweizer Bibliotheken, die einzelnen Verbünde und ein Ausblick auf die Zukunft / erarb. von Marlene Gerber ; [Hrsg.] Öffentliche Bibliothek der Universität Basel. – Basel : Öffentliche Bibliothek der Universität Basel, 1999. – 16 p. ; 30 cm

Raktári jelzet: 4-11044

Svájc egyetemi könyvtárai korábban hat, egymástól független hálózatot alkottak. 1999 őszén, a német svájci területen az Aleph 500 integrált könyvtári rendszer egységes bevezetését követően átszervezésre került sor, amelynek keretében a könyvtárak egy nagy hálózatot képeztek (IDS). A zömében VTLS rendszert használó könyvtárak alkotják a másik nagy hálózatot (RERO). A füzet a hálózatokban kiemelt szerepkört betöltő nagykönyvtárak egyszerű minervája.

Disszertáció -könyvtártudományi (forma); Tézaurusz
Nielsen, Marianne Lykke

The word association method : a gateway to work-based retrieval / Marianne Lykke Nielsen. – Abo : Abo Akad. Fölr. : Abo Akad. Univ. Pr., 2002. – VIII, 342 p. ; 25 cm. – ISBN 951-765-101-5

Raktári jelzet: 3-13175

A könyv a szerző PhD-disszertációját tartalmazza, amelynek célja annak megállapítása volt, milyen hatást gyakorol a szókapcsolatokra épülő információkeresési nyelv a használó és az információkeresési rendszer párbeszédére a keresőkérdések kialakítása során, illetve a szókapcsolatok hogyan járulnak hozzá az információkereső tezauruszok elméletéhez és szervezéséhez. A kutatás céljából kifejlesztettek egy szókapcsolatokat tartalmazó tezauruszt, és teljesítményét összehasonlították a hagyományos tezaurusszal végzett keresések eredményeivel. Megállapították, hogy a szókapcsolatokra építő módszerrel hatékony, jól használható tezauruszt lehet készíteni, amellyel ugyanolyan jó keresési eredményeket lehet elérni, mint a hagyományos módszerekkel kifejlesztett tezaurusszal.

Építési terv (forma); Könyvtárépület -egyetemi, főiskolai; Könyvtárépület -közművelődési; Könyvtárépület -nemzeti

Nouvelles Alexandries : les grands chantiers de bibliothèques dans le monde / sous la direction de Michel Melot. – [Paris] : Electre – Éd. du Cercle de la Librairie, cop. 1996. – 399 [16] p. : ill. ; 30 cm. – (Collection bibliothèques, ISSN 0184-0886). – ISBN 2-7654-0619-7

Raktári jelzet: 4-11056

Az elektronikus hálózatok, digitális dokumentumok és archívumok térhódítása korában talán meglepőnek tűnik az a világszerte megfigyelhető építkezési láz, amelynek nyomán létrejött többek között

az új Alexandriai Könyvtár, megújult a British Library és a Bibliothèque nationale de France. Nincs-e ellentmondás a gigantikus, térben behatárolt építmények és az információ szinte anyagtalanság között, amely megteremtette a virtuális könyvtár fogalmát?

Michel Melot bevezetőjében a grandiózus, kivételes építészeti és műszaki megoldásokat felmutató, és szinte minden esetben nagy vitát kiváltó projektek létrejöttének indítóokait, valamint társadalmi, kulturális és politikai vonatkozásait vizsgálja. A könyvtáraknak nemcsak az egyre nagyobb mennyiségű írott anyaghoz kell alkalmazkodniuk annak minden megjelenési formájában, hanem az olvasók változó szükségleteit és viselkedési formáit is követniük kell. A jelenkor nagy könyvtárépületeinek ezekre az új kihívásokra kell választ adniuk.

A könyv világszerte indul, hogy bemutassa a közelmúlt és a jelen nagy könyvtárépítkezéseit. Tizenöt nagy könyvtár építési projektjének alapelvei, céljai és eszközei tárulnak fel egy-egy fejezetben. Az épületek részletes bemutatása (anyagok, elrendezés, funkciók, szolgáltatások, új technológiai alkalmazások) mellett szélesebb kitekintést is nyújtunk a projektek történetére: a pályázati kiírásokról, a finanszírozásról, az esetleges kritikákról is találunk adatokat. A helyszínek: Alexandria, Algír, Koppenhága, Dakar, Dubai, Göttingen, La Haye, London, New York, Párizs, Peking, San Francisco, Tajpej, Tallinn és Tokió. A leírásokat bőséges illusztráció, fényképek, alaprajzok, makettek és vázlatok egészítik ki.

Könyvtártörténet -nemzeti; Könyvtárügy; Könyvtárügy története; India

Patel, Jashu – Kumar, Krishan

Libraries and librarianship in India / Jashu Patel and Krishan Kumar. – Westport, Connecticut ; London : Greenwood Press, cop. 2001. – VIII, 270 p. ; 24 cm. – (Guides to Asian librarianship, ISSN 1073-6530). – Bibliogr. a fejezetek végén. – ISBN 0-313-29423-2

Raktári jelzet: 3-13355

A Greenwood Kiadó ázsiai sorozatának immár negyedik kötete India könyvtárügyének az összefoglalására vállalkozik. (Eddig a Korea, Japán és Kína könyvtárügyét bemutató kötetek láttak napvilágot.) A két – amerikai és indiai – szerző szándéka szerint a hatalmas ázsiai ország könyvtárügyének tájékoztató kézikönyve azoknak készült, akik tanárként, kutatóként vagy diákként foglalkoznak vagy érdeklődnek a szakma nemzetközi fejleményei iránt, illetve az összehasonlító könyvtártudomány művelőinek.

A több mint 900 milliós lélekszámú (1994) szubkontinens 1947. évi függetlensége óta szövetségi köztársaság. Az indiai kormány kezdettől fogva felismerte a könyvtárügy fontosságát, és folyamatosan jelentős támogatást biztosított számára, így jelenleg egy jól kiépített könyvtári infrastruktúrával rendelkezik az ország.

A kézikönyv a kezdetektől a kilencvenes évek végéig követi nyomon a modern könyvtárügy fejlődését. Az első fejezet röviden összefoglalja az indiai könyvtárügy történetét, majd egy-egy fejezetben az egyes könyvtártípusok (nemzeti könyvtárak, felsőoktatási, közművelődési, iskolai és szakkönyvtárak) ismertetésére kerül sor. A következőkben a bibliográfiai számbavétel, a szakmai egyesületek, a könyvtárosképzés, majd a könyvtárgépesítés kérdéseivel foglalkoznak. Az egyes fejezetek végén jegyzetek és a kérdéskör válogatott bibliográfiája található. A kötetet tárgymutató teszi még használhatóbbá.

Szerzői jog

Pedley, Paul

Copyright for library and information service professionals / Paul Pedley ; [publ. by the Aslib...]. – 2. ed. – London : Aslib IML, cop. 2000. – XI, 124 p. ; 20 cm. – (The Aslib know how guides). – ISBN 0-85142-432-5

Raktári jelzet: 2-10562

Bár a könyvtárosok közül kevesen rendelkeznek jogi végzettséggel is, mégis gyakran szembesülnek szerzői jogi problémákkal. Az Aslib „Know How Guides” sorozatában megjelent útmutató kifejezetten a könyvtárosokat szeretné eligazítani a szerzői jog labirintusában. A könyv egyaránt foglalkozik a hagyományos papír alapú és elektronikus formában megjelent dokumentumok szerzői jogi kérdéseivel. A karcsú, ám praktikus ismereteket adó könyv szerkezete: Bevezető (gazdasági jogok, erkölcsi kérdések, a szerzői jog időtartama); A szerzői jog és a könyvtárak; Felhasználói jogok; Licenc formák; Szerzői jogvédelem alatt álló anyagok digitális használata; Elektronikus források licensze; Az Egyesült Királyság jogi szabályozása; Az Európai Unió dokumentumai; Nemzetközi tanulmányok, egyezmények; Eseti jog; A szerzői jog a munkahelyen (esettanulmányokkal); Hasznos könyvek, folyóiratok jegyzéke; Hasznos szervezetek címei, és néhány fontosabb webhely.

Irányelvek -könyvtári; Közművelődési könyvtár

The **public** library service : IFLA/UNESCO guidelines for development / prep. by a working group chaired by Philip Gill... ; [ed. by the International Federation of Library Associations and Institutions]. – München : Saur, 2001. – XVI, 116 p. ; 21 cm. – (IFLA publications, ISSN 0344-6891 ; 97.). – ISBN 3-598-21827-3

Raktári jelzet: 3-13148

Az IFLA közművelődési könyvtári irányelvek 1986-ban jelent meg először ezzel a címmel: előzőleg a Standards for public libraries (1973 és 1977) nevet viselte; a magyar fordítás öt évvel később jelent meg. Az irányelvek legfrissebb kiadása 2001-ben látott napvilágot. Az átdolgozást végző hét tagú nemzetközi munkacsoport úgy határozott, ismét közzétesz olyan számszerű normatívákat, amelyek az elérendő célokat tűzik ki, azaz bármely közkönyvtárra alkalmazható fejlődésük bizonyos szakaszában. A szolgáltatásokra vonatkozó példákkal azt illusztrálják, milyen követésre érdemes fejlemények tapasztalhatók a könyvtári ellátásban a különböző országokban. A kötetben komoly hangsúlyt kapott az új információs és kommunikációs technológia is.

A könyvecske hat fejezetből áll, mindegyik élén az IFLA/UNESCO 1994. évi közkönyvtári kiáltványából vett idézetek állnak: A közkönyvtár szerepe és céljai (p.1-12.), Jogi és pénzügyi keretek (p.13-21.), A használók igényeinek kielégítése (p.23-47.), Gyűjteményfejlesztés (p.49-60.), Emberi erőforrások (p.61-69.), A közkönyvtárak irányítása és marketing-tevékenysége (p.71-90.). A függelékben az IFLA/UNESCO közkönyvtári kiáltványa (*Manifesto*) és a finn könyvtári törvény (904/1998) teljes szövege, a Buckinghamshire-i megyei könyvtár szolgáltatási szabályzata és két könyvtárápítási normatíva található (a kanadai Ontario és a spanyolországi Barcelona városi könyvtáráé 1997-ből, illetve 1999-ből). A kötetet irodalomjegyzék, az IFLA normatíváinak és irányelveinek, továbbá előkészületben lévő irányelveinek jegyzéke és tárgymutató zárja.

Könyvtárosi hivatás; Könyvtárosképzés, dokumentálóképzés

Rehman, Sajjad ur

Preparing the information professional : an agenda for the future / Sajjad ur Rehman. – Westport, Conn. ; London : Greenwood, cop. 2000. – XI, 177 p. ; 21 cm. – (Contributions in librarianship and information science, ISSN 0084-9243 ; 93.). – ISBN 0-313-30673-7

Raktári jelzet: 2-10559

A szerző a kuwaiti egyetem LIS-professzoraként újragondolta a könyvtárosi munkakörök ellátásához szükséges szakmai ismereteket. Elemzéséhez felhasználta az elmúlt húsz év szakirodalmát, de a munkáltatók elvárásaira, az egyes könyvtártípusok jellegéből következő elvárásokra is figyelt az ideális szakmai képzési modell(ek) bemutatásában.

A nyolcvanas évek közepétől vált ismertté a szakirodalomban a CBE (competency-based education) fontossága a tantervekben, melynek lényege, hogy a szakma változó igényeihez alkalmazkodva próbálja meghatározni a szakmai tudásanyagot és a szakma gyakorlásához szükséges készségeket a jövő könyvtárosa számára. A szakmai alkalmasság jellemzésére többféle módszer (statisztikai alapon a szakirodalomban gyakran emlegetett tulajdonságok alapján, jártasságokat felsoroló listáról választva stb.) kínálkozik, melyek közül többet bemutat a szerző. Definiálja a szakmai kompetencia fogalmát és az érthetőség kedvéért néhány modellel is illusztrálja (pl. a könyvtári, információs pályalkalmasság szempontjai, az ausztráliai alkalmassági normák, az európai országokban a kilencvenes években felállított NVQ – nemzeti foglalkoztatási képességi norma – stb.). Mintát ad a jövő könyvtáros szakemberétől elvárható ismeretekről és készségekről, munkakörökhöz kötve válaszolja az elvárásokat (pl. a feldolgozó, a gyarapító, beszerző, gyűjteményszervező, tájékoztató, folyóiratos). Szó esik az egyes könyvtártípusokhoz (felsőoktatási könyvtár, közkönyvtár, szakkönyvtár) köthető modellekről

is. A fejlődő országokban folyó egyetemi képzés és a fejlett országok képzése közötti különbségekről egy teljes fejezet szól, felvetve ezek egymáshoz közelítésének szükségességét. A záró fejezetben összehasonlítást kapunk az amerikai, az angol/ausztrál modellekről, valamint néhány fejlődő ország (Pakisztán, Malajzia, Szingapúr) helyzetéről, álláspontjáról. A munkáltatók, a könyvtárhasználók és a szakma által megfogalmazott elvárások ismerete és összehangolása azért fontos, mert a képzést a tényleges igényekhez lehet közelíteni. Az információtechnika fejlődése miatt szükségszerűen bekövetkező változásokról, a hálózathasználattal kapcsolatos tudás megjelenéséről kevés szó esik. A kötet első sorban a könyvtárosképzésben oktatók, valamint a szakmai szervezetek érdeklődésére számíthat.

Információszerzés; Könyvtárosi hivatás; Könyvtárosképzés -felsőfokú; Oktatási anyag; Továbbképzés
St. Clair, Guy

Beyond degrees : professional learning for knowledge services / Guy St. Clair ; with the participation of Lauren Albert. – München : Saur, 2003. – XXVI, 315 p. ; 24 cm. – (Information services management). – ISBN 3-598-24369-3

Raktári jelzet: 3-13183

A szerző a tanulás, a tudás, az ismeretek megszerzésének új módjáról, az általa knowledge services-nek, kompetens fordítás hiányában „tudásszolgáltatásnak” nevezett fogalomról írta könyvét. Célja kettős volt: egyrészt az ismeretekkel, tudással, információval foglalkozók figyelmét felhívni erre az új, általa a 21. század hivatásának nevezett szakmai területre, másrészt pedig konkrét példákkal, útmutatással segíteni az intézményeket ilyen típusú funkció kialakításában, megszervezésében.

A tudásszolgáltatás mindazokkal a tudományterületekkel és foglalkozásokkal kapcsolatban áll, amelyekben az ismeretekkel, a tudással, az információval foglalkoznak. Érinti a könyvtárakat, levéltára-

kat, a képzéssel foglalkozókat stb. Fogalmilag közeli kapcsolatban áll a tudásmenedzsmenttel, az információs menedzsmenttel, a stratégiai (célorientált) tanulásal.

A könyv első részében hét fejezet található: definiálja a fogalmat, bemutatja a kapcsolódási pontjait, jellemzi és összehasonlítja a hagyományos végzettséget a képesítést adó foglalkozásokkal, s javaslatot tesz a tudásfejlesztés és tudásmegosztás bevezetésére valamennyi intézményben, szervezetben. A munka második részében a tudásfejlesztés és tudásmegosztás (KD/KS) intézményi, szervezési teendőivel foglalkozik a szerző, aki egyébként egy New York-i vezetőképző iskola irányítója, korábban pedig a Szakkönyvtárosok Egyesületének elnöke volt (ez magyarázza az SLA működéséből vett sok példát).

A könyv nem elvont elméleti fejtegetésekkel magyarázza a knowledge service lényegét, hanem praktikus szempontokat követ, gyakran alkalmaz az egyes fejezetek között hosszas idézeteket a szakkönyvtárosok egyesületének állásfoglalásaiból (pl. stratégiai tervek, képzési terv, szakmai kompetencia meghatározása), s a személyzet képzésének adott intézményen belüli megszervezésére és a hasonló intézmények közötti képzési formák kialakítására ösztönöz.

Elektronikus folyóirat; Folyóirat; Folyóiratárak; Folyóiratkiadás; Publikálás -tudományos kiadványoké
Tenopir, Carol – King, Donald W.

Towards electronic journals : realities for scientists, librarians, and publishers / Carol Tenopir and Donald W. King. – Washington : SLA Publishing, 2000. – XXII, 488 p. ; 23 cm. – ISBN 0-87111-507-7
Raktári jelzet: 3-13194

Ebben a vaskos kötetben, amelynek alcíme: *A realitásokról kutatóknak, könyvtárosoknak és kiadóknak*, két jeles szerző tekinti át az elektronikus folyóiratokkal kapcsolatos legváltozatosabb kérdéseket a gazdag szakirodalom, különböző vizsgálatok és

saját publikációs és oktatási munkásságuk alapján. Ahogy írják, az volt a céljuk, hogy az e-folyóiratok előállítói, kiadói, közvetítói és felhasználói jobban megértsék egymás szempontjait, céljait, szerepét és munkamódszereit. A kötetben egy-egy, több fejezetet átfogó blokk foglalkozik a kutatók, a könyvtárak és a kiadók részvételével az elektronikus publikációs folyamatban (2., 3. és 4. rész). A kutatók részvételét áttekintve a kutatók többféle szerepéről (szerzők, olvasók és lektorok), a tudományos közlemények szerzőségének kérdésköréről, a tudományos folyóiratok olvasóközönségéről és az információkeresési-olvasási szokásokról esik szó. A könyvtárak részvétele részben a könyvtári használatról és annak gazdaságossági kérdéseiről olvashatunk. A kiadók részvétele sok-sok adattal és ténnyel szolgál a kiadási tevékenység, a költségek, az árképzés és a finanszírozás területéről. A záró, 5. rész az elektronikus publikálás összefoglaló címet kapta. Ebben az elektronikus publikálásra való áttérés több tucat szempontjára térnek ki a szerzők, majd az internet gazdasági kérdéseivel, az elektronikus folyóiratkiadás költségeivel (a trendekkel és a „gyenge pontokkal”) és az árképzéssel (többek között a beindítás és a működés beruházásigényével) foglalkoznak. A nyitó fejezetben természetesen megírták a tudományos folyóiratok és – ez utóbbit főként saját tapasztalataik alapján – az elektronikus folyóiratkiadás rövid történetét.

Adatvédelem

Ticher, Paul

Data protection for library and information services / Paul Ticher. – London : Aslib IML, cop. 2001. – XI, 131 p. ; 20 cm. – (The Aslib know how guides). – ISBN 0-85142-467-8

Raktári jelzet: 2-10558

Az 1998-ban született adatvédelmi törvény keretét biztosított a különböző szervezetek számára az adatok gyűjtéséhez és kezeléséhez. A törvény természetesen befolyásolta a könyvtári és információs intéz-

mények gyakorlatát is. A „Know How Guide” sorozatban megjelent kötet az adatvédelem kérdéseinek könyvtári vonatkozását taglalja. A jogi kérdéseket közérthető magyarázatok után esettanulmányokkal illusztrálja. A könyv szerkezete: Személyes adatok; Az adatvédelem 8 alapelve; Ki felel az adatok védelméért; Tájékozódás az adatokról; Mikor szükséges közmegegyezés; A túl személyes adatok kezelése; Jog saját adataink megtekintésére; Korlátozások a közvetlen marketing felhasználásban; Egyéb jogi szempontok; Adatbiztonság; Ki mihez férhet hozzá; Milyen adatok adhatók ki külföldre; Néhány különleges eset bemutatása; Büntető szankciók; Az adatvédelmi biztos stb. A sorozat ismerői tudják, hogy a sorozat karcsú köteteiben a témához kapcsolódó hasznos olvasnivalókat, praktikus információk helyeket, címeiket is találunk, s hasznos információt tartalmaznak a függelékben olvasható dokumentumok is.

Enciklopédia, lexikon; Tudománytörténet

Tous les savoirs du monde : Encyclopédies et bibliothèques, de Sumer au XXIe siècle / sous la direction de Roland Schaer. – [Paris] : Bibliothèque nationale de France : Flammarion, cop. 1996. – 495 p. : ill. ; 30 cm. – ISBN 2-7177-1977-6. ISBN 2-08-010217-6

Raktári jelzet: 4-11057

A könyv alapjául a Francia Nemzeti Könyvtár (Bibliothèque nationale de France) azonos című, nagyszabású kiállítása szolgált, amelyet a könyvtár új, François Mitterrand nevét viselő épületének megnyitása alkalmából rendeztek 1997 elején.

A kiállítás az enciklopédikus gyűjtés és rendszerezés történetét kíséri végig az írásbeliség kezdetétől napjainkig. A művek két nagy csoportra oszthatók: szerkesztői vállalkozásokra, amelyek a tudást egyetlen könyvbe szerették volna sűríteni, valamint könyvtárakra, amelyek a világ összes tudását egyetlen helyen szerették volna bemutatni. A szándék

ugyanaz: összegyűjteni, rendszerezni, majd mások számára hozzáférhetővé tenni a tudást. A történeti áttekintés az ókori könyvtáraktól a középkori kolostorokig, a műgyűjtő uralkodók kincseitől a francia felvilágosodáson át napjaink elektronikus korszakáig nyúlik, miközben a szerzők filozófiai-filológiai kontextusban is elemzik az „enciklopédizmus” fogalmát.

A Bibliothèque nationale de France új épülete ambíciózus módon viszi tovább az enciklopédikus hagyományt. A diszciplínák kiterjesztése a humán és társadalomtudományoktól a természet- és gazdaságtudományokig, a tudományterületek szerinti rendszerezés, az olvasók új, szélesebb rétegei felé nyitás minden eddigénél jobban megerősíti a könyvtár országos és nyilvános szerepét. Az új információk technológiák, adattárolási formák és hálózatok soha nem tapasztalt mértékű ismeretfelhalmozást és -áramlást tesznek lehetővé, meghatározó szerepet játszva a könyvtárak átalakulásában, a tudáshoz való egyetemes hozzáférés biztosításában. A könyv utolsó fejezetei már olyan fogalmakat tárgyalnak filozófiai alapossággal, mint virtuális könyvtár, interaktív szövegek, digitalizálás, felvilágosítva ezzel a könyvtártudomány, a könyvtárak szerepének új értelmezéseit.

A kiállítás nemcsak a BnF saját könyveire, valamint más, Franciaországban található gyűjteményekre korlátozódott, hanem további 10 európai ország könyvtáraiból és múzeumaiból kölcsönkapott anyagokat is felvonultatott. A közel 600 eredeti do-

kumentum az egyetemes kultúrtörténet 5000 évét öleli fel. A könyv részletesen tárgyalja és jegyzetekkel ellátott képillusztrációkkal örökíti meg a gazdag anyagot.

Dokumentumleírási szabályzat (forma); Elektronikus dokumentum; Hangfelvétel; Mikroforma; Térkép; Videokazetta

Weber, Mary Beth

Cataloging nonprint and Internet resources : a how-to-do-it manual for librarians / Mary Beth Weber. – New York, NY ; London : Neal-Schuman, cop. 2002. – XXI, 379 p. : ill. ; 28 cm. – (How-to-do-it manuals for librarians ; 113.). – ISBN 1-55570-435-2

Raktári jelzet: 4-11082

Ez a kézikönyv a nem nyomtatott és az internetes források katalogizálásához ad igen részletes, példákkal bőven illusztrált útmutatót a feldolgozó könyvtárosok kezébe az AACR2R és a USMARC alapján. Fejezetei a következő publikációtípusok katalogizálását segítik: kartográfiai anyagok; hangzóanyagok; mozgófilmek és videodokumentumok; elektronikus dokumentumok, készletek; mikroformák; Internet források. Utolsó fejezete a metaadat- és a MARC-formátumokat hasonlítja össze. Az egyes fejezetek nemcsak a bibliográfiai leírással, hanem az egységesített besorolási adatok megválasztásával, az ún. tételeszerkesztéssel is foglalkoznak.

A Budapesti Könyvfesztiválon leadott szavazatok alapján az Országos Széchényi Könyvtár nyerte el a „Kincsek a nemzet könyvtárából” című díszalbumával a Szép Magyar Könyv 2002. verseny közönségdíját. A díjat az Ünnepi Könyvhét nyitó napján adják át a könyvtárnak. (Kiss Barbara híradása. OSZK levelezési fórum. 2003. jún. 6.)
